

pravim in gradivu s področja materialne kulture ter muzeologije. Zadnji dve knjigi vsebujeta zelo bogato gradivo.

Prva knjiga prinaša razprave in gradivo s terena o novi pripravi za izdelovanje povresla, o vinogradništvu v okolici Budimpešte, o oranju in pluznih tipih na zahodnem Madžarskem — važno za nas, ker je to naša bližina in mnogo enakosti! — o tipu navpičnih statev, ljudskih glasbilih, kovinskih posodah ciganov, pastirskih pravilih na ogrski pusti in o ljudskih glasbilih. Obravnavajo pa naslednje muzejske predmete: zbirko Antala Regulyja, ki jo je ta prinesel pred 110 leti od madžarskih sorodnikov iz Sibirije; datirano keramiko, keramiko iz severne Gvineje v peštanskem EM, čančo iz Ecuadorja, oblike ščitov iz vzhodne Afrike. — Poročila o muzejskem delu in muzejske vesti govorijo o jubileju Lajosa Kissa, ki je v petdesetih letih organiziral dva pomembna pokrajinska muzeja; drugi jubilan je Károly Cs. Sebestyén, ki je tudi posvetil 50 let od doživetih 70 predvsem raziskavanju madžarske kmečke hiše in pohištva. Poročili o razstavi »Zgodovina madžarske ljudske noše« in »Tiszaigar, alföldska agrarnoproletarska vas« nas seznanjata z današnjo smerjo madžarske muzeologije in terenskega dela. Pregled dela EM v Budimpešti od 1944—1954 poroča o izgubah med vojno in o izredno nagli obnovi. Danes ima pet oddelkov.

Druga knjiga NE prinaša uvodnik glavnega urednika in bivšega ravnatelja EM Ivána Balassa o desetih letih dela v muzeju. Najnovejša prizadevanja sodobne madžarske etnografije se zrcalijo iz spisa o vinogradništvu in sadjarji 14. stoletja; o funkciji lončne posode v življenju Mezökövesda, o obdelavi konoplje, o ovirah pri sesanju mladicev, pridelovanju koruze. Ta knjiga prinaša tudi razpravi o duhovni kulturi: o oblikovnih problemih petih zgodb in o zbirki naricaljk. Iz arhiva v Kiskunhalasu objavljajo zgodovinske podatke, posebna razprava v ruščini obravnava pokrivalo šamanov pri Nanajcih, druga v angleščini pa plastično oblikovanje človeških in živalskih figur v okolici Kilima-Ndjara na osnovi predmetov v EM. — Stipendist, ki je več mesecev prebil v Bolgariji, piše o rodopski hiši. — Med vestmi so posebno zanimiva poročila madžarskih etnografov, ki so kot spremljevalci razstav ali stipendisti bili na Kitajskem, v Burmi, Franciji, na Poljskem itd. Tu in drugod srečamo tudi podatke o uprabi filma v njihovem delu. Obe knjigi sta posrečeno ilustrirani.

Vilko Novak

George A. Megas, *The Greek House. Its evolution and its relation to the houses of the other Balkan peoples.* Athens 1951. Series of publications of the Ministry of reconstruction No 37. Str. 134 + XVIII prilog.

Avtor, profesor etnografije v Atenah in ravnatelj etnografskega arhiva Akademije znanosti prav tam, je napisal tudi delo *The Houses of Thessaly* (1946), v grščini pa tudi o lemnijski in traški hiši. Naslovi drugih del v isti seriji dokazujejo, koliko skrbi posvečajo Grki ne le obnovi naselij, marveč v zvezi z njo tudi študiju teh vprašanj, ki zajemajo poleg arhitekture, geografije itd. predvsem etnografijo. Nič čudnega, saj je bilo v Grčiji porušenih med vojno in po njej okoli 450.000 hiš, kar je skoraj četrtnina vseh.

Megasovo delo je prva sinteza o grški ljudski hiši, ki se je razvijala stoletja pod vplivom mnogih kultur. Spis je bil prvotno predavanje na zboru CIAP v Parizu 1947. Pisatelj prikazuje problem v zvezi s stanjem v sosednih deželah, zato je prav grška hiša obdelana manj podrobno, ker je v besedilu mnogo slik in risb. Delo je sestavljeno v treh delih. V prvem, najboljšežnejšem (str. 5—53), so opisane razne oblike grške hiše v dveh poglavjih. V prvem prikazuje hiše s poševno streho v kontinentalnih predelih dežele, razširjene zlasti na ravnini. Imajo kamnit temelj, zidane so iz opeke in krite s strešniki. Najprvotnejše zgradbe so enocelične, v katerih bivajo ob ljudeh tudi živali in hranijo živila. V najpopolnejši obliki so te vrste hiše trdelne. Medtem ko so na ravnini hiše prtilične, so v goratem svetu nadstropne, z gospodarskimi

prostori v pritličju in stanovanjskimi v nadstropju. — Na otokih je doma bolj konservativna hiša prastarih oblik z ravno streho. V drugem odseku tega dela obravnava Megas antično grško hišo kot prehod k drugemu delu o hiši balkanskih narodov (str. 54—96), ki jo primerja z grško hišo. Zal ne pozna slovanskih hiš iz samovida in tudi ne po glavni literaturi, marveč le po redkih opisih. Najboljše gradivo je imel o bolgarski hiši v delu T. Zlateva, Bългарската къща в своја архитектониčen i kulturnoistoričeski razvoj I (Sofia 1930) in njej je namenil pretežni del tega poglavja. Pod naslovom »Jugoslovanska hiša« (str. 85—96) po Cvijiću in Meringerju označuje srbsko, bosensko-hercegovsko in makedonsko hišo, po Niederleju in Tokarevu pa se dotakne še hrvaške. Zanimajo ga predvsem grški nazivi (dóksat, krevet, ciler, avlija) in se nadrobneje ustavlja le pri hiši v Bosni in Hercegovini (po Meringerjevih razpravah). Navaja sicer še nekaj literature (Murko, Rhamm, A. Haberlandt), ki je pa ni videl. Naslov tega oddelka je vsekakor preširok, ker daleč ne zajame vsega jugoslovanskega ozemlja, tudi balkanskega ne. Zato je premalo utemeljen avtorjev zaključek, da so imeli Južni Slovani pri razvijanju svoje hiše pred očmi grško hišo. Ni raziskal skupnih mediteranskih kulturnih osnov, ki so se uveljavile tudi v mediteranskih gradbenih oblikah, čeprav so v nadaljnjem razvoju možni tudi sosednji vplivi. To poglavje glasno in obtožujoče kliče, da nimamo še za nobeno ozemlje naše države solidnega preglednega dela o hiši, ki jih potrebujejo tudi tuji strokovnjaki za svoja primerjalna dela. Manjših pregledov pa ne razumejo zaradi jezika, zato je ena dolžnosti naše znanosti, da priredimo preglede za posamezna področja ljudske kulture v tujih jezikih.

V tretjem delu opisuje avtor predvsem po Nopcsi albansko hišo (97—118).

Načrti v prilogah in slike prikazujejo razvoj in značilnosti hišnih tipov posameznih narodov.

Vilko Novak

Jahrbuch für Volkskunde der Heimatvertriebenen, Im Auftrage der Kommission für Volkskunde der Heimatvertriebenen im Verband der Vereine für Volkskunde herausgegeben von Alfons Perlick. Band I, 1955. Otto Müller Verlag, Salzburg.

V spremnem članku Zum Geleit (str. 7—8) razlaga Helmut Dölker na kratko naloge, ki si jih je zastavila Komisija za narodopisje nemških izgnancev in jih naj bi pospeševal tudi Jahrbuch. Prvič hoče zbrati čim številnejša pričevanja o ljudskem življenju, kakršno je bilo v prejšnji domovini izven nemških meja. Drugič naj bi se z vso natančnostjo in znanstveno zanesljivostjo ugotavljalo, kako se prišleki in prihajajoči v vsakdanjem življenju zlagajo z domačini, ob kakih razmerah in vzajemnih vplivih se oblikujejo nove vrste sožitja, kakšne so te vrste in kako se pri tem vedejo po pokolenju in značaju prav različne vsakokratne skupine domačinov in prišlekov. Eno in drugo je zelo nujno: za prvo je vedno manj prič, drugo pa sproti mineva.

Letopis sam obsega tri dele. Prvi prinaša osem razprav. Dve se nanašata na narodopisje v starem kraju: Richard Wolfram, Die Schöpferlein. Gottscheer Volksglaube von den Schicksalgestalten (str. 77—92) — poleg nemških elementov naj bi se jasneje označili tudi vplivi slovensko-kajkavskih bajk o rojenicah-sojenicah. — Alfred Karasek-Langer, Die donauschwäbische Volksschauspiellandschaft. Entdeckung und Untergang (str. 93 do 144). Šest nadaljnjih razprav obravnava probleme vživljanja raznih skupin izgnancev v raznih pokrajinah.

Drugi del Letopisa obsega poročila Komisije in Osrednjega mesta (Zentralstelle) za narodopisje nemških pregnancev ter desetih drugih društev in zavodov za narodopisje (201—237). Tretji del prinaša bibliografijo: Alfons Perlick, Bibliographie zur Volkskunde der deutschen Heimatvertriebenen (1045—1954) — str. 241—289.

Ivan Grafenauer